

Posudek oponenta k bakalářské práci „Příspěvek k dějinám jihočeských šlechtických sídel. Archeologie Horní tvrze v Kestřanech, autor P. Brůžek

Posudek zpracoval: Mgr. Jiří Havlice

Předložená práce je přepracovanou a doplněnou verzí autorovy bakalářské práce z roku 2014. Autor si klade za cíl podat přehled středověkých šlechtických sídel v jižních Čechách s hlavním důrazem na Písecko, shrnout archeologické poznatky o Horní tvrzi v Kestřanech a zpracovat vybraný keramický materiál z téhož objektu.

V několika obsáhlých úvodních kapitolách se autor věnuje periodizaci českého středověku, dějinám bádání na středověkých šlechtických sídlech a obecným otázkám typologie, zakládání, funkce a zániku tvrzí. Tyto kapitoly jsou souhrnem informací získaných převážně z hlavních kompendií (Encyklopedie českých tvrzí, Úvod do kastelologie) a několika článků převážně z pera F. Kašičky. Tato obecná část sice s řešeným tématem přímo nesouvisí, ale ukazuje, že autor se neomezil pouze na konkrétní zadaný úkol, ale snažil se získat také všeobecný přehled o problematice menších šlechtických sídel.

V následující kapitole Kestřanské tvrze autor shrnuje historii a vzájemné vztahy unikátního souboru tří kestřanských tvrzí. Až v následující části se začíná detailněji věnovat hlavnímu objektu práce – Horní tvrzi v Kestřanech. V popisu jednotlivých objektů nacházejících se v areálu tvrze vychází autor ze stavebně-historického průzkumu. Vzhledem k datu jeho pořízení (1974) jsou však některé popisované situace notně zastaralé a zajisté by neškodilo do popisu zahrnout výsledky doplňujícího SHP prováděného na objektu M. Ryklem v souvislosti s celkovou rekonstrukcí tvrze probíhající od roku 2005. Přestože kompletní výzkum dosud není dokončen, publikovány byly některé jeho dílčí výsledky (např. M. Rykl – Obytná část dispozice středověké tvrze v Čechách, Svorník 6, 2008, s. 33-68, dále M. Rykl – Přístup nebo pobyt? K výpovědi orientace portálů, Zprávy památkové péče 70, 2010, s. 400-405). Oproti předešlé verzi práce autor částečně přepracoval dlouhé pasáže mechanicky přebírané z textu stavebně-historického průzkumu.

V kapitole Archeologické výzkumy provedené na Horní kestřanské tvrzi jsou formou chronologicky řazených medailonků seřazeny jednotlivé archeologické akce realizované na objektu. Autor zde čerpal informace ze všech dostupných zdrojů (literatura, NZ, BZO, internetové stránky oprávněných organizací), po doplnění ZAV chybějících v minulé verzi práce již kapitola poskytuje kompletní přehled terénních akcí. Zmíněny zde ale nejsou provedené nedestruktivní průzkumy (geofyzika, dendrochronologie), které poskytly informace k rozsahu zaniklých objektů či datování stojících budov. Zásadní poznatky přineslo zejména rozsáhlé geofyzikální měření z roku 2012, které již bylo podrobně publikováno (Dejmal – Grünseisen – Merta – Vágner – Zbranek, Využití nedestruktivních metod při systematickém záchranném archeologickém výzkumu Horní tvrze v Kestřanech, Archeologické prospekce a nedestruktivní archeologie, AVJČ – Supplementum 9).

Z realizovaných výzkumů si autor k podrobnější analýze nálezů zvolil výzkum studny provedený archeology píseckého muzea v roce 1972. Materiál z tohoto výzkumu byl rozříděn, nově zaevidován a vyhodnocen z hlediska zastoupení jednotlivých typů nádob, výzdoby, úpravy povrchu apod. Zastoupení jednotlivých kategorií autor prezentoval hlavně pomocí kruhových a sloupcových grafů. Tato kapitola byla oproti předchozí verzi práce do značné míry přepracována a doplněna. Práci prospělo zejména rozšíření o tabulky s údaji o morfologii, materiálu a dataci keramického souboru. Vzhledem k charakteru a rozsahu nálezového souboru by ale určitě bylo vhodné kresebně dokumentovat všechny typy zastoupených okrajů a datování celého souboru podložit na základě analogií.

V závěrečné kapitole Význam Horní kestřanské tvrze se autor snaží specifikovat postavení Kestřan v manském systému píseckého hradu. Zároveň pak uvádí jednotlivé funkce středověkých tvrzí. Kapitola je formulována značně povšechně, zajisté by neškodilo, podrobit Horní tvrz podrobnější analýze a pokusit se specifikovat konkrétní funkce této tvrze v jednotlivých fázích na základě informací získaných při stavebně-historickém průzkumu a archeologických výzkumech.

V předložené práci autor prokázal své značné heuristické schopnosti – shromáždil velké množství různorodých, často obtížně dostupných pramenů k ke tvrzi v Kestřanech a vytvořil z nich poměrně rozsáhlou syntézu. Ocenit je potřeba také skutečnost, že se neomezil jen na publikované práce, ale v případě dosud nezveřejněných průzkumů, dokázal informace čerpat i z předběžných zpráv publikovaných např. na internetových stránkách archeologických organizací. Z publikovaných prací mu kromě výše uvedených článků M. Rykla unikla pouze stať P. Kaliny řadící Horní tvrz do okruhu staveb přímo napojených na královskou stavební huť (P. Kalina – Benedikt Ried a počátky záalpské renesance, Praha 2009, s. 73-87).

V předložené práci se autor částečně vyvaroval jednoho z hlavních nešvarů z minulé verze práce – téměř doslovného přebírání pasáží z citovaných pramenů, přestože silné ovlivnění textu některými prameny (např. SHP z roku 1974) je v práci silně patrné.

Zcela odstraněn ale nebyl druhý nedostatek práce, kterým je povšechný závěr práce bez komplexního shrnutí výsledků SHP a archeologických výzkumů. Přestože autor podává podrobný přehled jednotlivých ZAV realizovaných na tvrzi až do roku 2013, v práci chybí syntéza reflektující jejich význam pro poznání stavebního vývoje tvrze a datování jednotlivých zkoumaných objektů. Některé archeologické výzkumy přitom přinesly nové zásadní poznatky, které vedly k přehodnocení starších názorů o nejstarším jádru tvrze a jejím dalším vývoji (postupné zakládání nových budov do nejstaršího příkopu, nově zjištěné gotické budovy na nádvoří tvrze).

Na základě výše uvedeného zhodnocení doporučuji práci k obhajobě a navrhuji klasifikovat známkou 3.

V Českých Budějovicích 9.6.2015

Mgr. Jiří Havlice